

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.144.32:334012.74 (470)

РЕФОРМУВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

**В.О. Онищенко, доктор економічних наук. О.М. Бондаревська.
Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка**

© Онищенко, В.О., 2015.

© Бондаревська, О.М., 2015.

Статтю отримано редакцією 29.12.2014 р.

Вступ. Стабільність економічного розвитку країни значною мірою залежить від збалансованої системи бюджетних відносин, яка є запорукою дієвості соціально-економічної політики держави. Проголошена реформа бюджетної системи спрямована на забезпечення регіонального економічного зростання, підвищення рівня фінансової незалежності, видаткової автономності місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів. Серед стратегічних завдань сучасного соціально-економічного розвитку України проблема прискорення процесів децентралізації бюджетів і передачі певних функцій у регіони є однією з найактуальніших та найгостріших.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Питанням регулювання місцевих бюджетів присвячено чимало наукових робіт як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. У наукових працях В.Д. Базилевича, О.Д. Василика, О.П. Кириленко, В.І. Кравченка, І.О. Луніної, К.В. Павлюк, Ю.В. Пасічника значну увагу приділено проблемам міжбюджетних відносин, процесам формування коштів місцевих бюджетів та напрямам їх використання. Зарубіжні дослідники Ч. Тібо, В. Оутс, Д. Аронсон, Д. Хіллі, Г. Роузен розробили теорію фінансової (фіскальної) децентралізації й дослідили проблеми фінансування місцевих органів.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз головних аспектів реформування міжбюджетних відносин України шляхом фінансової децентралізації, формування сучасної системи доходів місцевих бюджетів, обґрунтування місця та значення податкових доходів у фінансовій децентралізації місцевого самоврядування.

Основний матеріал і результати. Ситуація, яка склалася в соціально-економічному розвитку України, свідчить про те, що без децентралізації державних фінансів не можна забезпечити налагодження взаємозв'язків адміністративно-територіальних та загальнодержавних інтересів. Без урахування власних економічних і соціальних потреб адміністративно-територіального утворення неможливий міжрегіональний обмін фінансовими й матеріально-технічними ресурсами.

Фінансово-економічний аспект реформи місцевого самоврядування включає надання всіма територіальними громадами та їх об'єднаннями громадських послуг на рівні державних

мінімальних соціальних стандартів, подолання вертикальних і горизонтальних фіскальних дисбалансів у державі шляхом вжиття заходів фінансового вирівнювання.

Головною метою реформування міжбюджетних відносин в Україні є розв'язання проблеми недостатності власних фінансових ресурсів для реалізації повноважень органами місцевої влади. Діюча модель міжбюджетних відносин характеризується надмірною централізацією фінансових ресурсів. Підтвердженням цього факту є те, що доходи місцевих бюджетів складають лише 7% від ВВП, видатки – 13% [9]. При цьому більша частина доходів місцевих бюджетів – це державні трансферти. Власні ж ресурси, які місцеві органи влади можуть використати за власними пріоритетами, складають лише 1% від ВВП.

Прийняття нової редакції Бюджетного кодексу не вирішило питання міжбюджетних диспропорцій, проблема фінансового забезпечення місцевих бюджетів перетворилася на джерело постійної напруги у відносинах між центром і місцевими органами влади.

Ключові проблеми, які потребують розв'язання в процесі бюджетної реформи в Україні, не нові, зокрема:

- недосконала система адміністративно-територіального устрою;
- надмірний ступінь централізації бюджетних коштів;
- підпорядкованість і несамостійність органів місцевого самоврядування;
- відсутність необхідної фінансової бази для забезпечення виконання повноважень органами місцевого самоврядування;
- відсутність дієвих стимулів для місцевих органів влади до збільшення обсягу доходів місцевих бюджетів;
- недостатньо повне використання податкового потенціалу;
- суттєві диспропорції між соціально-економічним розвитком регіонів;
- недосконала формула розрахунку міжбюджетних трансфертів;
- недостатньо обґрунтовані принципи розподілу інвестиційних і соціальних субвенцій у регіональному розрізі.

Досвід економічно розвинутих країн свідчить про те, що найбільш дієвим та ефективним способом забезпечення фінансової стійкості органів місцевого самоврядування є бюджетна децентралізація, тобто розширення фінансової бази територіально-адміністративних одиниць за рахунок передачі їм потужних фінансових джерел, які раніше були закріплені як доходи центрального бюджету. Тому в проголошеній реформі бюджетних відносин сприяння більшій фінансовій автономії місцевих бюджетів визначено одним з головних завдань (рис. 1).

Рис. 1. Систематизація основних завдань реформи міжбюджетних відносин в Україні [9]

З прийняттям Закону України від 28.12.2014 № 79-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» Україна вперше наблизилася до реалізації реальних кроків щодо перерозподілу повноважень на користь районів і місцевої влади [3]. Серед її основних напрямів – забезпечення бюджетної автономії й фінансової самостійності місцевих бюджетів, стимулювання до об'єднання й формування платоспроможних територіальних громад, закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів і розширення дохідної бази місцевих бюджетів, децентралізація видаткових повноважень та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності, нові види трансфертів і посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у відповідних галузях, новий механізм бюджетного регулювання та вирівнювання.

Бюджетна незалежність місцевих бюджетів забезпечує:

- самостійне формування місцевих бюджетів;
- незалежне від термінів прийняття державного бюджету затвердження місцевих бюджетів – до 25 грудня року, що передує плановому;
- спрощення процедури надання місцевих гарантій та здійснення місцевих запозичень від міжнародних фінансових організацій шляхом запровадження принципу «мовчазної згоди» при погодженні таких операцій з Мінфіном;
- надання права здійснювати місцеві зовнішні запозичення всім містам обласного значення;
- самостійний вибір установи (в органах Казначейства чи установах банків) з обслуговування коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів та власних надходжень бюджетних установ.

Із процесом децентралізації владних повноважень, збільшенням фіскальних прав органів місцевого самоврядування кардинально змінилося призначення фінансового вирівнювання: бути не просто фінансовою підтримкою проблемних регіонів, а сприяти їх соціально-економічному розвитку, гармонічно узгоджуючись з іншими заходами держави у цій сфері. За допомогою механізму фінансового вирівнювання держава регулює відносини зі створення, розподілу, перерозподілу й використання централізованих і децентралізованих фондів фінансових ресурсів (у складі державного та місцевих бюджетів).

З урахуванням змін до Бюджетного кодексу України систему балансування замінено системою бюджетного вирівнювання, яка передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя.

Таблиця 1

Механізм горизонтального вирівнювання бюджетів

Рівень бюджету	Вид надходжень для вирівнювання
Обласні бюджети	податок на прибуток підприємств
	податок на доходи фізичних осіб
бюджети міст обласного значення і районів	податок на доходи фізичних осіб
бюджети об'єднаних територіальних громад	

Механізм вирівнювання передбачає, що місцеві бюджети з рівнем надходжень, нижчим ніж 0,9 середнього показника по Україні, отримують базову дотацію (80 відсотків суми, необхідної для досягнення показника 0,9) для підвищення рівня їх забезпеченості. Для місцевих бюджетів з рівнем надходжень у межах від 0,9 до 1,1 вирівнювання не здійснюється. Водночас із бюджетів із значним рівнем надходжень на одного жителя передбачена реверсна дотація до державного бюджету в обсязі 50 відсотків перевищення індексу податкоспроможності 1,1 до середнього значення по Україні.

Фінансове вирівнювання здійснюється специфічними інструментами – міжбюджетними трансфертами. У 2015 році загальний обсяг міжбюджетних трансфертів, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам, з урахуванням змін у трансфертній політиці передбачено у сумі 161 523,0 млн. грн., у тому числі із:

- загального фонду – 160 721,3 млн грн;
- спеціального фонду – 801,7 млн грн.

У загальному фонді державного бюджету передбачені нові трансферти, узагальнені в таблиці 2.

Обсяг нових бюджетних трансфертів на 2015 рік

Нові трансферти	Державний бюджет	млрд грн
	базова дотація	5,4
	реверсна дотація з місцевих бюджетів державному бюджету	3,6
	стабілізаційна дотація	2,0
	освітня субвенція	43,7
	субвенція на підготовку робітничих кадрів	5,8
	медична субвенція	46,5
	субвенція на проекти ліквідації підприємств вугільної та торфодобувної промисловості й утримання водовідливних комплексів у безпечному режимі на умовах співфінансування (50%)	0,4

Найбільший обсяг субвенцій заплановано на освітню (43,7 млрд грн) та медичну (46,5 млрд грн) галузі, для яких запроваджується такий механізм фінансування:

- субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам надається в межах обсягу, затвердженого законом про Державний бюджет України;
- обсяги зазначеної субвенції затверджуються окремо для обласних і районних бюджетів, міських (міста Києва та обласного значення) бюджетів;
- передбачається резерв коштів – 1% обсягу субвенції для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час розподілу субвенції;
- дозволяється здійснювати протягом бюджетного періоду фінансування одночасно з державного та місцевих бюджетів та/або одночасно з різних місцевих бюджетів.

Освітня субвенція:

- розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, що затверджується Кабінетом Міністрів України (КМУ) та враховує такі параметри: кількість учнів, наповнюваність класів, коригуючі коефіцієнти приведення;
- спрямовується на оплату видатків поточного характеру (оплата праці, придбання медикаментів і продуктів харчування, оплата комунальних послуг та енергоносіїв, тощо);
- спрямовується таким типам навчальних закладів: загальноосвітнім навчальним закладам усіх рівнів, спеціалізованим школам (школам-інтернатам), вечірнім (змінним) школам, ЗНЗ для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації.

Медична субвенція:

- розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, що затверджується КМУ й враховує такі параметри: чисельність наявного населення станом на 1 січня року, що перевищує плановому; коригуючі коефіцієнти, які враховують відмінності від вартості надання медичної допомоги;
- місцеві ради мають право додатково понад обсяги субвенції планувати та здійснювати з місцевих бюджетів оплату поточних і капітальних видатків закладів охорони здоров'я.

Кошти освітньої та медичної субвенцій можуть спрямовуватися на реалізацію заходів щодо оптимізації мережі відповідних закладів. Залишки коштів субвенцій зберігаються на рахунках місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції та на оновлення матеріально-технічної бази.

Реформування бюджетних відносин надає фінансову самостійність місцевим бюджетам за рахунок таких заходів [4]:

- встановлення єдиних нормативів відрахувань загальнодержавних податків (податку на доходи фізичних осіб і податку на прибуток підприємств) за кожною ланкою бюджету;
- скасування індикативного планування Мінфіном показників місцевих бюджетів та доведення їх до місцевих бюджетів;
- формування єдиного кошика доходів загального фонду;
- розширення переліку джерел доходів загального фонду;

– заміни системи балансування доходів і видатків місцевих бюджетів принципово новою системою вирівнювання податкоспроможності територій.

Зміцнення податкової бази органів місцевого самоврядування сприяє розширенню доходів загального фонду місцевих бюджетів (таблиця 3).

Таблиця 3

Розширення доходів місцевих бюджетів

Джерело надходження	Податкова база	Додатковий ресурс (млрд. грн)
З державного бюджету	100% плати за надання адміністративних послуг	0,9
	100% державного мита	0,4
	10% податку на прибуток підприємств приватного сектора економіки	3,1
Нові платежі	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів	8,1
Передача з бюджету розвитку	Єдиний податок	5,9
	Податок на майно (оподаткування комерційної нерухомості та автомобілів із великим об'ємом двигуна)	0,8
	Передача зі спеціального фонду екологічного податку (крім радіоактивних відходів) з одночасним збільшенням нормативу зарахування до 80% (діюча норма – 35%)	3,2
Додатковий ресурс		22,4

Зокрема, до ст. 29 Бюджетного кодексу внесено зміни, згідно з якими до доходів загального фонду державного бюджету надходять 25% податку на доходи фізичних осіб і 90% податку на прибуток підприємств. З одного боку, позитивне рішення – регіонам залишається 10% податку на прибуток, з іншого – негативне, адже в них вилучають четверту частину ПДФО, тоді як раніше обласні бюджети одержували 25%, бюджети міст обласного значення – 75%. Варто додати, що саме цей податок останнім часом був головним наповнювачем місцевих бюджетів. Місцеві бюджети отримують також 80% екологічного податку (раніше 35%), частину рентної плати (по 50% – за спеціальне використання лісових і водних ресурсів, 25% – за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення) [1].

Невід'ємною складовою бюджетної децентралізації є реформування податкової системи України [8]. Змінами, внесеними до Податкового кодексу України (ПКУ), за місцевими бюджетами закріплено стабільні джерела доходів, а також розширено їх дохідну базу та передбачено вдосконалення і зміцнення прав та повноважень місцевого й регіонального самоврядування щодо незалежного прийняття рішень і формування територіальних бюджетів за рахунок самостійного встановлення ставок податків та зборів.

Нововведенням ПКУ, яке значною мірою впливає на формування місцевих бюджетів, є зміна структури місцевих податків і зборів [2]:

1. Запровадження акцизного податку з реалізації суб'єктами роздрібною торгівлі підакцизних товарів.
2. Реформування податку на майно.
3. Збільшення кількості майнових податків:
 - податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
 - транспортний податок;
 - плата за землю.
4. Реформування спрощеної системи оподаткування обліку та звітності.

Нововведеннями ПКУ з 01.01.2015 запроваджено сплату акцизного податку з реалізації через роздрібну мережу підакцизних товарів – продаж безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання: алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюну й промислових замінників тютюну, нафтопродуктів, скрапленого

газу, речовин, що використовуються як компоненти моторних палив, палива моторного альтернативного. Ставка податку встановлюється місцевими органами влади у розмірі 5% від обсягу реалізації [4]. Перша сплата податку за такими операціями здійснена до 02.03.2015

Розширено базу оподаткування для податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, шляхом оподаткування об'єктів як житлової, так і нежитлової нерухомості. При цьому доповнено перелік об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, котрі не є об'єктами оподаткування.

Згідно з пп. 266.5.1 п. 266.5 ст. 266 Податкового кодексу ставки податку встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської рад залежно від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує 2% розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного року, за 1 м² бази оподаткування (24,36 грн).

Водночас п. 33 підрозділу 10 розділу XX ПКУ встановлено, що на 2015 р. ставки податку для об'єктів нежитлової нерухомості, які перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, визначені вищезазначеним підпунктом, не можуть перевищувати 1% розміру мінімальної заробітної плати (12,18 грн).

Зазнала суттєвих змін і база оподаткування, а саме: з 01.01 до 01.04.2014 оподатковувалася житлова площа об'єкта житлової нерухомості, з 01.04 по 31.12.2014 – загальна площа об'єкта житлової нерухомості, а з 01.01.2015 – загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості.

Водночас п. 266.4 ст. 266 Податкового кодексу передбачено пільги зі сплати податку на нерухоме майно – база оподаткування об'єктів житлової нерухомості, що перебувають у власності фізичної особи, зменшується:

- для квартири/квартир незалежно від їх кількості – на 60 м²;
- для житлових будинків незалежно від їх кількості – на 120 м²;
- для різних типів об'єктів житлової нерухомості (у разі одночасного перебування у власності квартири та житлового будинку) – на 180 м².

Органи місцевого самоврядування скористалися правом на самостійне встановлення ставок і пільг з податку. Винятком є Вінниця, влада якої залишила приписи ПКУ без змін лише для квартир із податком 2% починаючи із 61-го метра, садові будинки оподатковуватимуть за ставкою 1% понад норму в 120 м², дачні – 1,5%. У Києві податок на нерухомість громадяни сплачуватимуть у 2015 р. за ставкою 1% мінімальної заробітної плати. Дніпропетровськ наслідував приклад столичної влади, проте пільгу для квартир збільшено до 85 м², для будинків – до 200 м². У Полтаві за ставкою 1% оподатковуватимуться квартири площею понад 90 м², приватні будинки – понад 200 м². У цілому найнижчу ставку податку – 0,5% зафіксовано у Запорізькій, Рівненській, Луцькій, Кіровоградській та Львівській областях. Найбільшу неоподатковувану площу житлової нерухомості (120 м² для квартир і 250 м² для будинків) установлено у Чернівецькій, Черкаській, Чернігівській, Хмельницькій, Закарпатській, Запорізькій областях.

Слід зазначити, що пільги не надаються на:

- об'єкти оподаткування, площа яких перевищує п'ятикратний розмір неоподаткованої площі, затвердженої рішенням органів місцевого самоврядування;
- об'єкти оподаткування, що використовуються з метою одержання доходів (здаються в оренду, використовуються у підприємницькій діяльності).

Транспортний податок, який також входить до складу податку на майно, доведеться сплачувати власникам легкових авто «віком» до п'яти років, що мають об'єм циліндрів двигуна понад 3 тис. см³ за ставкою 25 тис. грн на рік [2]. Уведення цього податку є абсолютним ноу-хау української влади, першим кроком до запровадження податку на розкіш.

Згідно зі змінами, внесеними Законом № 71 до ПКУ, складовою податку на майно є плата за землю. Так, згідно з п. 284.1 ст. 284 ПКУ органи місцевого самоврядування встановлюють ставки плати за землю та пільги щодо земельного податку, який сплачується на відповідній території. Слід зазначити, що до 01.01.2015 плата за землю була загальнодержавним податком, рішення про встановлення цього податку на відповідній території не приймалися.

У 2015 р. плата за землю справляється із застосуванням ставок земельного податку 2014 р. та з урахуванням коефіцієнта індексації 1,249 (кумулятивне значення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земель з 1995 р. станом на 01.01.2015 становить 3,997) [6].

Ставка податку за земельні ділянки, нормативне грошове оцінювання яких здійснено, встановлюється місцевими радами у розмірі не більш як 3% їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь – не більш як 1% їх нормативної грошової оцінки.

За земельні ділянки, що перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної форм власності), ставка податку встановлюється у розмірі не більш як 12% їх нормативної грошової оцінки. За земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, нормативне грошове оцінювання яких не здійснено, ставки податку встановлюються у розмірі не більш як 5% нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області. Обов'язковість виконання нормативного грошового оцінювання земель передбачено ст. 13 Закону № 1378, а періодичність проведення – ст. 18 цього Закону: не рідше ніж один раз на 5 – 7 років [5]. Своєчасне здійснення нормативного грошового оцінювання земельних ділянок є джерелом додаткових надходжень до місцевого бюджету.

ПКУ визначено обов'язковість установавання місцевими радами єдиного податку. З 01.01.2015 запроваджено оптимізацію кількості груп платників єдиного податку із збільшенням чинного максимального розміру доходу. Фізичні особи–підприємці реєструються платниками єдиного податку першої, другої та третьої груп.

Ставки єдиного податку для платників першої й другої груп установаються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, третьої групи – у відсотках до доходу (відсоткові ставки).

Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються сільськими, селищними та міськими радами для фізичних осіб – підприємців, які здійснюють господарську діяльність, залежно від виду господарської діяльності, з розрахунку на календарний місяць:

– для першої групи платників єдиного податку – у межах до 10% розміру мінімальної заробітної плати (у 2015 р. – до 121,80 грн);

– для другої групи платників єдиного податку – у межах до 20% розміру мінімальної заробітної плати (у 2015 р. – до 243,60 грн).

Відсоткова ставка єдиного податку для платників третьої групи встановлюється у розмірі:

– 2% доходу – у разі сплати ПДВ згідно з ПКУ;

– 4 % доходу – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

Для фізичних осіб – підприємців, які здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, ставка єдиного податку встановлюється згідно пп. 2 п. 293.3 ст. 293 Податкового кодексу в розмірі 4% доходу.

Для справляння єдиного податку з юридичних осіб (платники третьої та четвертої груп) рішення місцевих рад не потрібні, адже ставки податку для цієї категорії платників визначено нормами ПКУ.

Висновки. На практиці між бюджетами різних рівнів має місце складна система взаємовідносин. Об'єднати їх та визначити шляхи реформування відповідно до принципу ефективності покликана бюджетна децентралізація. Для її здійснення необхідно, щоб місцеві бюджети мали відповідні доходи, серед яких пріоритетне значення мають фіскально-податкові доходи. Згадані законодавчі зміни повинні забезпечити додаткові надходження до місцевих бюджетів у сумі 25 млрд грн.

Успіх бюджетної децентралізації залежить від громадського контролю та контролю центральних органів за органами місцевого самоврядування. Бюджетна децентралізація не є спасінням від більшості проблем на місцях. У першу чергу це ефективний інструмент для можливих змін. Чи правильно його використають, залежить від того, як швидко громадяни навчаться будувати інституції, приводити до влади ефективних менеджерів, а не популістів, і контролювати їх діяльність. Без дотримання цих умов децентралізація може стати черговою фікцією та втраченим шансом для економічного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 01.01.2015 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

5. Закон України «Про оцінку земель» від 03.12.2014 р. № 1378 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

6. Лист про індексацію нормативної грошової оцінки земель: лист Держземагентства України від 14.01.2015 р. № 6-28-0.22-215/2-15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

7. Дрезденська О. С. Теоретичні засади фінансової децентралізації / О.С. Дрезденська // Фінанси України. – 2002. – № 8. – С. 19 – 25.

8. Кириченко А. В. Бюджетно-податкове регулювання в системі державного регулювання економіки А.В. Кириченко // Економіка АПК. – 2010. – № 1. – С. 78 – 82.

9. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання. – К. НІСД, 2010. – 35 с.

10. Бюджетний кодекс України / Верховна Рада України // Закон № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

УДК 336.144.32:334012.74 (470)

Онищенко Володимир Олександрович, доктор економічних наук, професор кафедри фінансів і банківської справи, ректор Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. **Бондаревська Ольга Миколаївна**, магістрантка кафедри фінансів і банківської справи, Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. **Реформування міжбюджетних відносин України шляхом фінансової децентралізації**. Розкрито основні правові аспекти процесів фінансової децентралізації та висвітлено пріоритетні напрями реформування міжбюджетних відносин в Україні. Проаналізовано вплив реформи бюджетної системи України на стан міжбюджетних відносин, особливості формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, місцевий бюджет, реформа міжбюджетних відносин, податки, трансферти, субвенція, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України.

УДК 336.144.32:334012.74 (470)

Онищенко Владимир Александрович, доктор экономических наук, профессор кафедры финансов и банковского дела, ректор Полтавского национального технического университета им. Ю. Кондратюка. **Бондаревская Ольга Николаевна**, магистрантка кафедры финансов и банковского дела. Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка. **Реформирование межбюджетных отношений Украины путем финансовой децентрализации**. Раскрыты основные правовые аспекты процессов финансовой децентрализации и освещены приоритетные направления реформирования межбюджетных отношений в Украине. Проанализировано влияние реформы бюджетной системы Украины на состояние межбюджетных отношений, особенности формирования местных бюджетов в условиях децентрализации.

Ключевые слова: бюджетная децентрализация, местный бюджет, реформа межбюджетных отношений, налоги, трансферты, субвенции, Бюджетный кодекс Украины, Налоговый кодекс Украины.

UDC 336.144.32:334012.74 (470)

Volodymyr O. Onyschenko, Doctor of Economics, Professor, Finance and Banking Department, Rector of Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Olga M. Bondarevska**, master student, Finance and Banking Department, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Reforming the intergovernmental relations in Ukraine by means of fiscal decentralization**. The article considers the main legal aspects of fiscal decentralization and highlights the priority fields for reforming the intergovernmental relations in Ukraine. The influence of the budget system reform in Ukraine on the state of intergovernmental relations, particularly on the local budgets formation under decentralization has been analyzed.

Key words: fiscal decentralization, local budget, reforming of intergovernmental relations, taxes, transfers, grants, Budget Code of Ukraine, Tax Code of Ukraine.